

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pòli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 10 kr., za četert leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 29. avgusta 1860.

Nauki o konjski reji.

Po razglasu pòljske kmetijske družbe.

1. Kobilica za pleme mora biti popolnoma zdrava in močna; še le v četertem letu naj se začne rabiti za pleme. Dobro naj se na to gleda, da se le take kobile rabijo za pleme, ktere rodijo žebeta, svojim očetom podobne; zakaj kobilica, če tudi sama ni lepa, je za pleme kaj dobra, ako je take nature, da prinaša žebcu podobne žebeta na svet. Kobilica ne sme imeti kraka (štihpajna), tudi slepa ne sme biti, ker te napake so poerbljive.

2. Kobilici nekoliko dni, preden jo pelješ k žebcu, prizanesi s težkim delom, da je spočita in se potem lože ubreji; tudi jo pelji le tedaj, kadar se zlo poja.

3. Tudi 14 dni po tem je ne rabi za nobeno težko delo, da se ne pogubi seme.

4. Ako kobilica ne pripusti žebca ali če je žebec že enkrat skočil toda brez uspeha, dajaj kobilici en teden vsaki dan z ovsom vred pol lota v prah ali štopo somljetega antimona (Antimona), ki ga v apoteki pa tudi v štacuni dobiš, in pa janeža (Anis) polkvintelja. Ravno preden pa žebca k nji pustiš, ji pušaj; to gotovo pomaga, da se kobilica ubreji.

5. Ako se je bati, da bi kobilica ne zvergla, daj ji počitek in ne rabi jo za nobeno delo; klaje (futra) ji dajaj manj; med vodo ji daj po dve kaplici arnike, rep ji tikoma života (to je, blizo sramnice) preveži močno z volnatim trakom in tako prevezanega pusti najmanj 3 dni in 3 noči. — Če je pa kobilica tako zlo poškodovana bila, da mora zvreči, se zverženje ne dá več ustaviti.

6. Nikoli breji kobilici ne dajaj prosnice (prosene slame) ali sicer prosenih mekin, ker po tem živina kaj rada zverže.

7. Ko je kobilica storila (rodila), naj se ji dá skozi 14 dni počitek, ker mati in žebè sta ta čas še preslaba.

8. Kadar je žebè 2 do 3 mesce staro in ima premalo sesati, daj mu enmalo kruha, ovsa, korenja in sená, da k moči pride in tudi matere s sisanjem preveč ne oslabi.

9. Žebeta 6 mescov (pol leta) stare naj se odstavijo in dobro kermijo; klaja za mlado živinčce pa mora dobra in zdrava biti; tudi spusti žebička večkrat iz štale (v kateri ne sme privezan biti), da se izleta pod milim nebom. Bodi tudi prijazen ž njim, da se kmalo navadi človeka.

10. V 2., 3. in 4. letu dobro redi žebeta, da bodo močne in za vsako rabo pripravne. V 2. letu ga priveži v štali; vendar ga izpusti večkrat, da se izleta in izrita pod milim nebom; to mu dobro tekne.

11. Kdor žebeta dobro redi, jim prvo zimo, ko so odstavljene bile, vsaki dan poklada po 5 funtov dobrega sena in 3 funte ovsa; drugo zimo jim daje 10 funtov sena in 3 funte ovsa, tretjo zimo pa 11 funtov sena in 3 funte ovsa z 2 funtoma rezance. Poleti naj je mlada živina na dobri paši. Kdor skopari s klajo pri mladi živini, si sam sebi škoduje; medle (kumerne) žebeta ne bojo nikoli nič prida.

12. Ko je žebè že leto staro (eno leto dopol-

nilo), naj se potem v drugem letu mesca maja reže al kastrira.

13. V 4. letu naj se začno žebeta upregati, pa ne še za pretežke dela; konjska oprava (kšir) naj je lahka in mehka, da se koža ne odergne; nerodna oprava je večkrat kriva, da so konji oporni (štatljivi).

14. Že mlada živina naj se večkrat kertači po celem životu, da se snaži koža, skozi katero gré pol življenja.

Kdor ne ravna tako, je neumen in svoje mošnje sam sovražnik.

Nova postava za obertnije in rokodelstva.

(Dalje).

b) Učenci obertnijski.

§. 88. Učenci obertnijski ali rokodelski. Za obertnijske učenca se šteje, kdor k samostalnemu obertniku stopi v službo, da se delaje pri njem nauči obertnije.

§. 89. Kdo sme učence imeti. Da sme obertnik imeti nedoletne učence, je treba, da je že spolnil štiri in dvajseto leto.

Tisti, ki so bili obsojeni zavolj kakoršnega bodi hudo delstva sploh, ali zavolj pregreška ali prestopka, storjenega iz lakomnosti po dobičku ali zoper očitne lepe šege, kakor tudi tisti, katerim se je po §. 137 odvzela pravica, imeti učence, ne smejo nedoletnih učencov ne jemati ne dalje imeti, če bi jih bili že k sebi vzeli.

Politično deželno poglavarstvo pa ima oblast, kjer bi se ne bilo bati škode ali napčne rabe, po zaslišanji bratovščine (tovarištva) izjemno dovoljenje dati.

§. 90. Sprejetje učenca. Nedoletni učenci se sprejemajo s pogodbo, v kateri se mora povedati, pod katerimi pogoji se kdo jemlje, kako se bo ž njim ravnalo in pa posebno, koliko časa se bo učil. Ta pogodba se sklepa in hrani, če je gospodar vpisan v kako bratovščino, pri glavarstvu te bratovščine, sicer pa pri županstvu.

§. 91. Čas poskušnje. Pri jemanji učenca se sme tudi izgovoriti čas poskušnje, v katerem more gospodar kakor tudi učenec odstopiti, če ga je volja.

Poskušnja ne sme trpeti čez dva mesca.

§. 92. Dogovori. Doklej se bo kdo učil, kaj ima veljati zastran učnine, hrane, stanišča itd., vse to je prepuščeno dobrovoljnemu dogovoru; toda ne sme se izgovoriti nikoli, da bi kdo se več časa učil, kakor je najdaljši čas učenja za tisto obertnijo v tem kraju navaden.

Če se ni nič posebnega izgovorilo, se je deržati navade vsacega kraja.

§. 93. Dolžnosti učenca. Učenec je dolžan, biti gospodarju pokoren, zvest, priden, spodobnega vedenja, molčljiv in mora v obertni delati to, kar mu gospodar naroči.

Nedoleten učenec je podveržen gospodarjevemu domačemu strahovanju; gospodar pa mora za-nj poganjati se in skrbeti.

§. 94. Kadar učenec, ki živi v gospodarjevi družini, oboli, gré mu ravno taka pomoč, kakoršno mora po splošnih postavah gospodar svojim poslom dajati.